

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicași nu se inapoză.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român”.

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pe lângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Martie 1883, ași înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârția cu espedirea foiei*).

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Ziua a 5-a a desbaterei.)

(Urmare.)

Bela Grünwald (continuând): Aceasta e lucrarea ce trebuie să sevirșim cu serioșitate și paciență. Fără de ea nu putem esista, căci numai prin tactică, prin restaurări comitatense și prin alegeri de deputați nu se susține statul și națiunea.

Corespunde oare chemării acesteia duple starea scoalelor noastre medii? Acela, care face pretențiuni mai mari nu le va afla multămitoare și astfel ca să se poată susține fără vătămarea în intereselor noastre mai înalte. Inferioritatea scoalelor medii, asemenate cu scoalele din statele vest-europene, e fact neîndoelnic. Tinerimea nu se împărteșese în scoalele noastre de învățământul rece- rut de nivelul timpului nostru.

Avem fără îndoială și scoale medii bune. Scoalele de sub privegherea statului(?) și unele gimnasil confesionale corespund chemării lor; dar tocmai excepțiunile aceste dovedesc, în ce stare tristă se află cele mai multe scoale medii la noi. Partea cea

mai mare stă sub influențe locale, ceea ce silese pe profesori a lăsa la o parte stricteța cu ocașiu- nea examenelor. Sînt, precum se scie, scoale medii, la cari aleargă cu grămada elevii mai slabi de pe la alte institute pentru depunerea examenului de maturitate, căci fie-care scie cât de eftine sînt aici testimoniile de maturitate.

Aceasta are mare influență asupra institutelor mai bune. Acestea nu se încumet a purcede cu stricteța recerută, căci ar spăria tinerimea. Această împregiurare aduce cu sine inundarea scoalelor noastre mai înalte cu tineri fără pregătirea recerută, din care motiv trebuie să se urmeze cu conivență și cruțare la examene.

Scoalele înalte inundează earăși statul și socie- tatea cu persoane, cari, deși posed calificațiunea formală, pășesc în viața practică fără pregătirea specială recerută, dar cu pretențiuni mari, pe cari acest biet stat nu le poate multămi. În modul acesta se înmulțesc și ce merge proletariatul in- telectual și numărul esistențelor problematice, apăsând scoala medie sub nivelul spiritual și provocând calamități sociale, cari nimicesc viața noastră politică. Scim în fine, că la noi se află scoale, în cari tinerimea e condusă într'un mod periculos pentru stat. Limba maghiară se esilează din atari scoale sub cuvânt, că e limbă barbară și se face de toată ura. Aici se crece cetățeni pentru alte state și pentru statul nostru aceștia devin într'un mod artificios inimicii nostri, se deosebesc de comu- nitatea națională și culturală, a cărei creare condi- ționează esistența noastră.

Chemarea proiectului de față ar fi delăturarea acestor neajunsuri. Se nasce întrebarea: oare garan- tează proiectul acesta rezultatul dorit, asigurază el statului mijloacele de lipsă, pentru ca scoala me- die să devină factorul scopului nostru cultural și național.

Onorată casă! Eu cunosc greutățile, pe cari le întimpină la noi crearea unei legi corespunđitoare pentru scoalele medii și cu cari trebuie să compute ori-care guvern. Cunosc cunoscința de stat a mi- nistrului de instrucțiune și sciu că el e mai consciu de neajunsurile proiectului. Las la o parte împre- giurarea, că o decisiune și o energiă mai mare ar fi putut doară esopera mai mult. Atăta însă e si- gur că proiectul conține multe dispozițiuni, de cari avem lipsă. Cu toate că multe dispozițiuni lipsesc, fără de cari statul nu va obține mari rezultate la realizarea intereselor noastre culturale și naționale; un rezultat nedisputaver ofere cu toate acestea pro- iectul. Aceasta o recunosc bucuros și nepreocupat

și am cu atât mai mult drept a critica proiectul din punctul de vedere al intereselor noastre culturale și din motivul spre a arăta, cu ce s'ar pută întregi dis- pozițiunile pentru ca scoala medie să corespundă in- tereselor noastre culturale și naționale. Nu mă de- mit în detaiuri, voiu să mă mărginesc la unele mo- mente principale.

Proiectul nu statorcesce atributele, pe cari tre- buie să le poseadă scoala medie voind a corespunde chemării sale și fără de cari nu se poate numi scoala medie. Statorirea obiectelor de învățământ nu ajunge, lucrul principal e: cum trebuie să fie instrucțiunea în scoala medie. Aceasta însă depinde dela profe- sorii din respectivele scoale și dela organizațiunea acestor. Proiectul pune pond pe rezultatul instruc- ționei și nu pe organizarea institutelor și validează influința statului la examenele de maturitate. Dispo- sițiunea atinsă de mine ar fi costat viața la mai multe scoale obscure, cari jignesc foarte mult interesele noastre culturale, de aceea a ales proiectul modul mai domol indirect. Resultatul va fi că scoalele no- stre medii vor corespunde chemării lor. Remâne scoala medie rea și împedecă dezvoltarea intelectu- ală a tinerimei, tot de odată însă se procede la es- mensele de maturitate mai strict și se cere mai mult dela tinerimea studioasă tocmai într'un timp, în care lăsăm pe tinerime să studieze la scoale, cari nu sînt legate de anumite condițiuni în privința succesului multămitor. Aceasta e contradicere, pe lângă care nu ne este iertat a insista. Trebuie să se ia măsuri, cari să delătore scoalele necorespunđitoare chemă- rei lor.

Aceeași se arată și la dispozițiunile referitoare la calificațiunea profesorilor. Dacă nu ne pasă, de studiază profesorii nostri în Germania sau în Româ- nia și Serbia și numai cercetăm, că are sau ba res- pectivul cunoscințele recerute spre a pută instrua în scoalele medii cu succes, profesorii aceștia, cari au supt spirit străin, ostil, vor transplanta spiritul acesta și în scoale. E o monstruositate dela proiect, că recunoasce valoarea diplomei de profesor căști- gată în streinătate. Primirea acesteia o țin de ne- posibilă.

Prin proiect se concede confesiunilor, a sta- tori înșile limba de propunere în scoalele medii sus- ținute de ele înșile. Urmarea e, că în Ungaria se află scoale medii cu limba de propunere română, sârbească și germână. E superflu a o spune, ce contradicere zace în aceasta într'o țeară, în care nu se află scoale înalte cu limba de propunere respec- tivă și în care limba oficială și limba de comerț (?) e cea maghiară. Mai necăzicioasă și mai tristă e

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 27).

Eu mă multămesec a crede că sciu, adecă, că baronul este un om răntăcios, prea laș a bate pe altul, prea bine nutrit și prea gurmand a bē sânge, prea friguros a pândi trecătorii sub ghiața locului, dară capabil a trimite pe amicului său cel mai bun la spânzurătoare, numai să aibă interes personal și dacă l'ar costa numai un cuvânt răntăcios și cle- vetitor.

— Un miserabil mare! dișe Cristiano; însă da- ții-mi voie a-mi esprima mirarea ce o simț, vedënd atâtea persoane cinstite în societatea sa...

— Apoi de! replică Osmund, fără a lăsa timp să sfârșească, este în adevăr o purtare rea, că venim să ne petrecem pe socoteala unui om, pe care-l urim cu toții. Dta cel puțin ai drept scuză, că nu l'cunosci, pe când noi...

— Eu n'am făcut aplicație personală, replică Cristiano.

— Sciu bine, amice; dară Dta n'ai dreptul a te mira, dacă un tiran are curte. Negreșit scii isto- ria patriei Dtale; însă fiind în streinătate de mai mulți ani, ai putut crede, că s'ar fi făcut un echi- libru oare-care, prin influența legitimă a diverselor clase din stat. Dară nu este așa, Cristian Goefle, nici decât, o să veđi în scurt timp, cu ochii Dtale. Nobilimea este totul; apoi vine preoțiimea luminată, severă, însă despotică și intolerantă. Bur- gezimea, atât de folositoare statului și așa de patriar- chală în obiceiurile sale, are puțină valoare. Țera- nul nu este nimic, și regele mai puțin decât nimic. Dacă un nobil are stare, ceea ce din norocire este rar, el ține în mâna sa toate interesele, toate des- tinele provinciei sale, spre a conduce oameni și lucruri la peire. Să scii însă că, dacă ne am împotrivi noi ofierii, ilustrului domn dela Waldemora, deși nu ne am perde gradul, care, cu excepție de crimă, este neatacabil, noi am fi siliți prin perse- cuții neauđite a ne părăsi cantonamentele, casele, proprietățile și inibiții noștri, ca o simplă garni- zoană, deși Indelta are legi neviolabile.

Alți doi tineri intrară, ca să fume și Cristiano îi întrebă, dacă a reapărut contesa Elfrida la bal.

— Șiret mai ești! îi respunse unul din ei; nu ne vei face să credem că Dta te interesezi de ma- lițioasa contesă Elveda!

Însă, află că amabila sa nepoată a dispărut de o dată cu Dta și că mătușă-sa o a făcut foarte schioapă.

— Ce diși, că a dispărut? esclamă Cristiano, pe care-l spăria cuvântul acesta mai mult decât era de lipsă.

— Ei bine, dișe majorul vioiu, ești neliniștit de soartea frumoasei Dtale, scumpe Goefle?

— Pardon; eu nu îndrăsnesc a numi pe con- tesa Margareta așa. Adevărat, ea este frumoasă, însă din nenorocire ea nu este a mea în nici o formă.

— Nu mi o lua în nume de rău, replică Osmund. Eu am vedut, ca toată lumea, că Dta ai avut onoa- rea primului contradanș și că ați conversat foarte amicabil împreună. Dacă nu te ai amorizat... pe onoarea mea, este vina Dtale; și dacă ea n'are simț pentru Dta, încă este în nedrept, de oare ce noi cu toții te aflăm băiat încântător.

— Încât mă privesce, eu vă asigur, că nu pot privi lacom la un astru atât de elevat peste orizo- nul meu.

— A! pentru că n'ai titule?

Dară familia Dtale s'a nobilizat și unchiul Dtale este o ilustritate prin talentul și caracterul său. Afară de aceasta, el este cel puțin așa de avut ca frumoasa Margareta și ea nu va sta pururea sub tu- telă. Amorul planează pedecile, și dacă ai și rudenii contrare, logodește-te în secret. În țeara noastră,

impregiurarea, că scoalele acestea nu se cresc cetățeni pentru Ungaria, ci pentru astfel de state, cari vor a se ridica pe ruinele Ungariei, și în cari se propagă ura contra statului maghiar.

Dispozițiunea aceasta pătrunsă la părere de spiritul unirei și al toleranței va avea în realitate urmările cele mai nefaste. Acolo se seamănă a di semănța resboiului civil și se aducă numai aminte guvernul de cuvintele mele — dispozițiunea aceasta va costa viața multor cetățeni de ai statului, și tânguirea viitorului ne va dovedi ce eroare a fost toleranța aceasta, prin care n'am câștigat pe nimenea, ci am dat numai inimicilor noștri o armă în mână, pentru ca să ne poată ataca într'un mod cu atât mai încoronat de succese.

Causele acestor neconsecuente și contradicții le aflăm în vederile confesiunilor, vederi, cari influențează mult pe în deosebi, terenul învățământului. Și în adevăr, am auzit vorbiri, cari au tractat cestiunea scoalelor medii din punct de vedere confesional trecând cu vederea punctele mari naționale.

Eu onorez drepturile confesiunilor ca comunități religioase și aflu cu cale a le sprigini cu toate garanțiile libertatea conștiinței și independența bisericilor, nici nu m'asî încumeta ca om politic a jigni scoalele confesionale din Ungaria fiind influința statului garantată în modul cuviincios. Când se dice însă, că scoalele unei națiuni sunt privilegiul exclusiv al confesiunilor, un drept, care eschide ingerința statului din scoalele susținute de confesiuni, escedează vederile confesionale.

Confesiunea e o comunitate compusă din persoane cu asemenea simțăminte religioase, cu scop de a susține și desvolta principiile religioase. Tot ce trece peste linia aceasta a intereselor religioase, nu mai e afacere confesională, deși poate în decursul dezvoltării istorice a venit a sta în legătură cu confesiunea. Dezvoltarea istorică a adus cu sine, ca și scoalele confesionale să răspândească cunoștințe profane. Legătura aceasta e numai esterioră și n'are nimic a face cu esența lucrului. Marilor metamorfoze, prin cari a trecut statul trebuie să se supună și cauza învățământului.

Au fost timpuri, în cari corporațiuni și singuratici exercitau pe baza privilegiilor lor funcțiunile suveranității statului. Așa a stat lucrul cu administrațiunea politică și cu jurisprudența. Vederile relativ la privilegiile însă au dispărut în decursul dezvoltării statului și ideea mai înaltă de stat a adus cu sine, de administrațiunea și jurisprudența numai e un drept al singuraticilor, ci e chemarea statului. Aceeași s'a întâmplat și pe terenul învățământului; învățământul public a devenit chemare a statului, de oare ce s'a vădut, că învățământul e un factor principal cultural. Nu este acesta un drept, la carei să te poți provoca vis-avis de stat, ci o datorință a statului. Statul, care a regulat starea sanitară publică și și numeră între chemările sale realizarea condițiilor sănătății omenesci, nu poate rămâne indiferent față cu condițiunile dezvoltării intelectuale. Acestei impregiurări avem de a'i mulțami progresul colosal, pe care l'a făcut popoarele din Europa în dezvoltarea lor intelectuală.

Statul poate lăsa în mâinile confesiunilor din considerațiuni ale oportunității sau din cauze financiare unele ramuri de ale învățământului. Confesiunile în cazul acesta nu eserciază însă funcțiuni confesionale, ci implinesc simplu o chemare culturală, care li s'a încredințat din partea statului. A denega

statului dreptul de a și regula și conduce cu plan activitatea sa culturală și națională, însemnează, a denega națiunii mijloacele întru esecutarea unei politici naționale pe terenul învățământului, pentru ca să fie în stare a crea în țeară garanția existenței sale, unitatea națională. Vederea aceasta stă în contradicție cu natura statului de a di, ea stă în contradicție cu interesele noastre naționale și cu dreptul de stat maghiar. Dreptul de stat maghiar recunoaște scoala confesională de un factor al culturai lumesci, își rezervă însă dreptul de suprainspecțiune, a cărui cuprins nu e altul, decât puterea: de a asigura scoalei medii un atare organism și cerc de activitate, care să corespundă chemării acestei scoale și intereselor culturale și naționale și de a împedea aceea, ce s'ar opune acestor interese. Statul, care ar admite ca sistemul învățământului său să stea în contradicție cu interesele sale cele mai înalte, ar renunța la sine însuși și ar surpa însuși temelii. (Aprobare.)

Scoala medie e unul din mijloacele auxiliare mai însemnate a misiunii culturale a națiunii maghiare. (Să auzim! Să auzim!) Ea mijlocește cultura generală, în ea își primesc aceia, cari duc în îndeplinire lucrarea intelectuală a națiunii, prima lor pregătire. Cu cât va fi mai înalt nivelul scoalei medii, cu atât mai intensivă va fi lucrarea intelectuală a națiunii. (Aprobare.)

Prin ridicarea nivelului scoalei medii înaintăm forța intelectuală a rasei maghiare și îi asigurăm acesteia facultatea de a pute duce în îndeplinire lucrarea cea mare a susținerii statelor față cu neamurile nemaghiare din țeară, dintre cari — cu excepțiunea germânilor nu se rașimă nici unul pe o literatură însemnată, și nu e în stare nici unul a întruni condițiunile dezvoltării intelectuale din propriile sale mijloace. Toate se pot deci ridica pe un nivel mai înalt numai prin noi. (Aprobare.)

Singura supremație culturală a rasei maghiare poate oferi celorlalte neamuri vață politică și putere. Pe lângă însemnătatea aceasta generală culturală mai are scoala medie și o chemare specifică națională. (Să auzim! Să auzim!)

În sufletul maghiarului se nasce din când în când câte o aspirațiune neguroasă. (Să auzim! Să auzim!) și aceasta e maghiarisarea maselor popoarelor nemaghiare. În adevăr, onorată casă, e de lipsă să avem o privire clară și să scim, cât vom pute realiza din dorința aceasta a noastră, pentru ca să nu ne perdem în zadar puterile cu lucruri nerealisabile lăsând să ne treacă cele realizabile. În politică e o eroare tot atât de mare: nizuința spre lucruri imposibile ca și scăparea din vedere a celor posibile. (Așa este!) Aspirațiunea aceasta, ce e drept, n'a avut până acum nici o urmare practică, și pe când visează maghiarul o Ungarie curat maghiară, pe atunci crează în legile sale pas de pas pedeci sancționate prin dreptul de stat, pedeci, cari zădărnicesc chiar și începutul spre realizarea acestei nizuințe și i se întâmplă, ca pe când visează el de asimilarea altora, slavii și românii contopesc în sine pe maghiari.

Ori cum va fi, e fapt, că aspirațiunile aceste se află la mulți, pe când ori ce mistificare de noțiuni ar fi a se evita în nizuințele noastre naționale.

Mie, care privesc lucrul din punct de vedere practic, mi-e clar, că maghiarisarea maselor populațiunii nemaghiare ar fi lucru cu neputință, chiar și atunci, când am delătura actualele pedeci sancționate în dreptul de stat. Conced, că la unele puncte, unde vin în atingere populațiunile nema-

ghiare cu maghiarismul, s'a ajuns unele ca la acele linii, unde se atinge rasa maghiară cu alte rase, se vor lărgi marginile limbilor în decursul unui secol. Trebuie însă să abdicem de nizuința spre scopul unei maghiarisări în masă a unui popor, căci modalitățile elementare de contopire aplicate înainte de secol, nu se mai pot aplica a di, asupra stratelor de jos ale populațiunii nu se poate influința cu mijloace literare.

Cu toate acestea nu există nici un pericol pentru noi și pedecă pentru reintemeerea unității culturale naționale. Unitatea Francei uu se poate disputa și cu toate acestea păturile poporului vorbesc și acolo, ca și la noi mai multe limbi, precând limba literaturii și cea generală a societății din clasele mai înalte a trecut peste deosebirea de rase; unitatea națională franceză se bazează pe clasele mai înalte din societate.

Unitatea națională se manifestează în viața comună de stat, comunitatea literară și culturală, toate aceste le reprezintă numai clasele mai înalte ale națiunii. Clasele poporului de rând duc o viață locală, idealul unităților mai mari și a comunităților n'au destul teren în cercul lor de idei, aceasta este că poporul nici odată n'a avut rola de conducător la mișcări naționale. Conștiința națională, ideile naționale trăesc numai în clasele mai înalte ale națiunii; ele desleagă problemele științei, artei politice, cu un cuvânt se poate dice că națiunea o fac numai clasele mai înalte. Pentru aceea n'avem să ne temem de poporul de rând, deși nu va sci el ungurească să-i dăm numai o justiție și administrație bună, să ne ocupăm sincer cu interesele lui și să-i dăm creștere patriotică în scoalele elementare. Apoi trebuie să urmărim consecuent lucrul ca în scoale să progreseze studiul limbei maghiare și spiritul patriotic. Dacă vom organiza scoalele medii ca elevii să se dedea cu spiritul patriotic și cu viața de stat ungurească, vom pute susține comunitatea culturală între diversele seminții de aici, altmintre ba.

Aceasta e chemarea scoalelor medii în Ungaria. Aceasta nu este numai factor cultural, ci tot odată puternic mijloc pentru restaurarea unității naționale.

Și statul organizat astfel, ca administrația să stea în opoziție cu interesele sale, abdică de-a mai exista, se nimicesce pre sine însuși. (Aplause și aprobări.)

Acesta este punct destul de clar, și asupra acestei întrebări am avere să desbatem multe cu cei ce judecă regularea scoalelor medii din punct de vedere confesional.

Eu abdic dela polemie, căci antevorbitorii mei au combătut cu mult succes pre cei ce au apărat particularismul fie din motive confesionale, fie din motive naționale.

Abdic însă și din alt motiv. Punctul meu de mâncare este cel național și cel al statului și el se deosebesce de părerile celor ce judecă lucrurile din punct de vedere confesional, încât cred că înțelegere între noi nu există. (Aprobări vii.) Nu ne vom pute capacita, căci capacitatea reciprocă în acest cas este imposibilitate psihologică.

Și în cine nu este instinct național, ca să simță, ce este în favorul și ce în defavorul intereselor naționale, acela nu se poate capacita nici prin argumentele cele mai splendide.

Părerile particularistice și au logica lor și se concentrează toate în a slăbi statul; și de această părere sunt toți cei ce sunt vrășmașii statului din punct de vedere confesional și național, și pe cine nu'l poate capacita această apartinere, nu'l va capacita nici o argumentare în veci. (Aplause.) Cu toate acestea trebuie să reflectez la o enunțațiune a unui coleg al meu. (Să auzim!) Aceasta este cea a domnului deputat Prónay Dezsó, care în acest parlament nu este numai ca deputat.

Br. Prónay Dezsó: Este numai ca deputat.

Béla Grünwald: (continuând) Nu este numai ca deputat, ci și ca inspectorul general al bisericii evanghelice de confesiunea augustană. Când s'a făcut alegerea în această biserică, eu deși nu aparțin, ei — m'am interesat mult de rezultatul alegerii. Și alegerea domnului deputat, de inspector general pentru mine n'a avut numai interes politic. Doriām din inimă, ca densus să fie ales, căci eram convins, că densus, care aparține tinerei generațiuni cu experiențele sale și înalta sa erudițiune va face mari servicii, națiunii în biserică sa.

Vorbirea lui de astăzi m'a atins foarte neplăcut. Privirile sale confesionale, neîncrederea arătată statului ne fac să credem că el în biserică sa nuși va implini misiunea ce i-am atribuit eu. (Mișcări în stânga extremă.)

Onorată casă! Este peste toată îndoeala, că trebuie să existe un bărbat în această biserică, care să delătore neîncrederea dintre ea și stat și să aducă în consonanță interesele bisericii cu ale confesiunii. Vehemența, cu care a vorbit dl deputat

logodnele sunt tocmai așa de legale ca și celelalte. Dar așa, dacă voiesci să-ți ajungi scopul, eată-ne gata a te sprigini.

— A mă sprigini, la ce? di se Cristiano ridend.

— A obține odată o întrevedere fără știrea mătușei. Ei, camera di, ce diceti voi? Eată-ne patru inși cu voință bună.

Eu știu, unde este odaia nepoatei.

Să mergem îndată într'acolo.

De cumva domnișoara Potin s'ar spăria, o să-i facem complimente... care le și merită fiind o persoană încântătoare.

Dacă va țipa vr'o fată de casă, o îmbrățișăm și îi promitem pantlici în păr. În sfârșit cerem pentru Cristian Goeffe o convorbire serioasă din partea d-lui Goeffe a unchiului său... O însciințare importantă! Așa-i?

Noi intrăm, fără pipe, se pricepe, într'un mic salon, unde ne aședăm serios la o parte, precând Cristian Goeffe, cu voce lină, oferă inima sa la „diva contessina“, sau dacă ar fi prea rușinos a se declara, el o face să presimtă tot informându-se de pericolele, în care se află incomparabila sa, și înțelegându-se cu d-ei, cum s'ar încungiuira pericolele aceste. Eu nu rid, domnilor! Este evident că doamna Elveda voiesce, să silească inclinația copilei sale și că hainosul Olaus voiesce să o compromită, ca să rețină pe ori și care alt pețitor. Ei bine, situația este minu-

nată pentru bărbatul, care a cerut la bal în public satisfacție pentru victima acestei machinații odioase și ridicule. Vină, Cristiane, veniți domnilor: sunteți gata? Ei bine, noi avem să ne răsbumăm! De altă dată, Cristiane ne vei sprigini D-ta pe noi învr'un amor cinstit; între tineri se datoresce aceasta.

Unde am fi noi cu toții, dacă nu ne-am fi confidenți devotați unii altora! Înainte! La asaltul citadelei! Cine mă iubește mă urmează!

Toți se sculară, până și Cristian, amețiți de propunerea aceasta; însă, pe pragul uși, Cristiano stătu pe loc și oprî și pe ceialalți.

— Vă mulțamesc, domnilor, le di se el, și fiti siguri că eu merg ori și când prin foc pentru Dv.; dară mie nu mi se cuvine a-mi pune acest dulce capitol de roman în viața mea. Nimic din manierele contesei Margareta nu m'a autorisat a o apăra, precum am făcut-o într'un moment de indignație necotită, și nimic nu mă face a crede că ea îmi va fi mulțamitoare. Chiar contrarul este cu puțință și dlui advocat Goeffe i se cuvine a o apăra în contra mătușei sale, explicându-i drepturile ce le are. Ceea ce pot eu face sub astfel de impregiurări, adevă, considerând, că frumoasa mea jucătoare nu mai joacă, și considerând, că teribilul meu rival nu se bate, este de a trage un somn bun, care îmi este foarte de lipsă, fiind de două-zeci și patru de oare în picioare.

(Va urma.)

astăzi, pune la îndoială rezultatul dorit și cu preîngrigiri observă că, dacă s'ar răspândi acest spirit, dl deputat va afla în sinul bisericii sale mulți aderenți, aceștia însă vor fi dintre aceia, în contra cărora ar avea dânsul misiunea. (Aprobări vii.) Căci elemente patriotice din biserică evanghelică au venit la convingerea, că în sinul ei sunt neajunsuri, spre a căror delăturare trebuie să întrevină statul. (Aprobare.) Dintre altele am convingerea, că cine are asemenea idei, nu va folosi nici națiunii, nici bisericii sale. (Așa este). Căci în viața națională fiecare factor ponderează în măsura, în care a făcut servicii națiunii sale. (Aprobare vie). Și repetez, statul este cu atât mai primejdios pentru autonomia confesiunilor, cu cât autonomia învolvă în sine mai mare pericol. (Așa este! adevărat e!) Aici nu este vorba de interese confesionale, ci de interese naționale, pe lângă cari dispar celelalte. Nu este vorba de aceea, că prin ce se vatămă autonomia, ci de aceea, că ce vatămă interesele națiunii și ce e de făcut, ca să le întărim pe aceste. (Aprobări din dreapta și stânga.)

Onorată casă! Am și eu multe de obiectat la proiectul de față; află însă și un progres în el. Iertați-mi înainte de a-mi încheia vorbirea să fac unele reflecțiuni. Proiectul conține după părerea mea minimumul, care nu poate fi redus fără vatămarea intereselor statului și ale națiunii. (Aprobare.) Vorbirea strălucită și pătrunsă de spiritul de stat rostită de domnul ministru-președinte alaltă-eri, a făcut mare impresiune în casă și va provoca sigur și în țeară aceeași impresiune. Sper că d. ministru președinte va trage consecuențele din manifestările acestea. Pentru ce a avut vorbirea sa așa efect și pentru ce au aprobat chiar în incipiența lui politici spiritul și direcțiunea cuvintelor lui? De aceea, de oare-ce d. ministru-președinte, de când îi urmăresc eu cu atențiune activitatea sa publică, n'a ținut nici când o vorbire pătrunsă astfel de spiritul de stat, precum a fost aceasta. (Mișcare.)

Fie convins d. ministru președinte, că națiunea arată pe di ce merge tot mai multă pricepere pentru interesele sale și că nu mai perhorrează statul ca mai înainte. Multe se pot duce ași în îndeplinire, cari nu mai cu câți-va ani mai înainte se țineau de imposibilități. Și de aceea sper, că buna dispozițiune provocată prin vorbirea d. ministru președinte în casa deputaților va dura mult, și sunt convins, că d. ministru președinte nu va permite nimicarea efectului vorbirei sale prin aceea, ca se zădărnicească în desbaterea specială principiile, pe cari le-a proclamat el însuși. (Aprobare viuă în stânga extremă.)

În speranța aceasta, apoi din motiv că proiectul arată un progres și că nu voi a mă număra în șirul aceluia, cari nu primesc acest proiect, căci servesc intereselor statului, îl primesc de basă la desbaterea specială. (Aplause vii prelungite și strigări: eljen!)

(După vorbirea dep. Grünwald și a unei observări în cauză personală a dep. Pronay ministrul președinte Tisza face propunerea a se prelungi durata ședinței până la 3 d. p. și și-o motivează în următorul mod:)

Ministrul președinte **Coloman Tisza**: Voiu să atrag atențiunea aceluia, cari au cercetat în casa aceasta deja ședințele de seara, că pe timpul acesta aerul casei în adevăr nu e sănătos din pricina căldurii cauzate prin iluminarea cu gaz. (Așa e! în dreapta.)

Ședințele acelea sunt cu mult mai greu de suportat ca dacă vom ședea până la 2—3 oare. (mișcare.) Mă provoc la faptele probate prin experiență. Dintr'alte îmi iau voie a aminti, că eu nu cred că ar fi cineva, care se dorească, că rămânerea în suspens a acestui proiect să treacă marginile necesității absolute. Fie-care o știe, că nu e în interesul nostru, să dăm anse la strigătele pornite în contra noastră chiar și din străinătate. (Mișcare. Contradicții) Trebuie deci să ne nizuim într'acolo, ca să se poată îndeplini cât mai în grabă discutarea temeinică a proiectului fără jignirea discuțiunii temeinice. Mă rog a mi se primi propunerea. (Aplause vii în dreapta! Să votăm!)

Ugron Gábor: Onorată casă! Nu pot primi propunerea dlui ministru president din motivele aduse de dl Hoitsy și de aceea, căci dl ministru în privința aceasta nu m'a putut convinge. De un an și jumătate încoace aceasta este unica cestiune, în care se tractează de cultura națiunii și doară unica, unde afară de raportor și ministri mai auzim și păreri guvernamentale. Rog pe guvern să aibă cruțare și față cu partizanii săi, și să nu se prelungească ședințele, încât desbaterile să devină iluzorii, căci vorbitorii numai întâmpină paciența ascultătorilor. Domnul ministru nu m'a convins, căci cum că aerul e greu aici, o șcim de mult. Despre una m'a convins, și aceea este că, de când este Domnia sa ministru, lucrurile au ajuns acolo, că la

desbaterea unei cestiuni așa de importante, națiunea n'are linisce. (Desaprobări din dreapta). Ne-a spus însuși dl ministru, că trebuie să ne restringem, am ajuns acolo, ca afacerile interne să le desbatem în timp scurt, căci altmintre din afară ne sparg zidurile statului. Nu primesc propunerea.

Presidentul: S'a făcut propunerea ca de ași încolo să se țină ședințele până la trei oare, (Să votăm) rog pe cei ce spriginesc propunerea să se ridice.

Se primesc propunerea.

(Încheierea ședinței a V-a.)

Revista politică.

Sibiu, în 25 Martie.

Continuându-se desbaterea specială a proiectului pentru scoalele secundare s'a escat erii o desbatere înfocată asupra §. 7, conform căruia confesiunile decid asupra limbei de propunere în scoalele lor, pe când limba maghiară în aceleși are a se și instrui în limba maghiară. T. Amassy propune pentru măsura din urmă un timp de tranzițiune de doi ani. Helfy propune ca pentru istoria unguerească limba de instrucțiune să fie cea maghiară în instituturile nemaghiare. Bl. Orban sprijinind propunerea lui Helfy exprimă dorința, că în Ungaria nu ar trebui suferite altfel de institute decât maghiare. Wolff, combatând politica nesinceră maghiarisătoare a lui Helfy și cea sincera a lui Orban, a arătat că maghiarisarea este stricăcioasă civilizațiunii, pentru că instrăinează masa poporului nemaghiarisabilă de inteligența maghiarisată și degradându-o o face elotă (iobage.) În sensul legii de naționalități a propus ca și municipiile, comunele, corporațiunile și privații să otărăscă limba de instrucțiune în instituturile lor. Madarasz a propus a se admite numai scoale secundare cu limba de instrucțiune maghiară. Min. pres. Tisza, combatând propunerile lui Wolff, Helfy și Madarasz a susținut textul proiectului. Gall a protestat în contra afirmațiunii lui Orban, că românii ar fi lipsiți de civilizațiune și sunt numai beutori de vinars (ce mai exemplar de parlamentarist e Bl. Orban.) Mocsary a recunoscut că § 7 vatămă legea de naționalități și propune a se șterge, căci în același timp vatămă și autonomia confesiunilor. Amassy spriginesc propunerea lui Helfy. Desbaterea se continuă.

Maghiarisarea intrată s'a suit șovinistilor la cap, încât nu se mai sfiesc de nici o absurditate. „Magyar Polgár“ din Cluj a „descoperit“ că la poalele Carpaților despre meadăși locuiesc mulți români (oláhok) cari așteaptă pe „eliberatorul“ și cari sunt capabili de ori și ce. Pasurile din ținutul acesta trebuiesc încuiate din vreme, ca să se paralizeze posibilitatea rebeliunii. Pentru aceasta este numai un mijloc și timpul pare a fi sosit pentru acel mijloc. „De-alungul comitatului Făgărașului trebuie înființate 10—12 comune de ciangăi și de secui, care vor fi mai mult vrednice decât castelele și fortărețele și decât 100,000 de baionete.“ Dar de unde ciangăi și secui și unde să-i așeze dl din „M. P.“ în țeara Oltului și dacă s'ar găsi? Nu cumva pe vârfurile Surului și al Negoilului? căci jos în țeară sunt „olachii“ atât de numeroși, încât și dacă mai înființează câte un „Făgăraș nou“ prin Dobrogea, tot mai sunt prea mulți, pentru ca să-i nutrească acel petec de loc, cum se cade.

În casa deputaților Ungariei a interpelat Helfy, dacă există alianță între monarchia noastră și Italia și că ce scop are alianța aceasta.

Cestiunea polonă, cu toate negațiunile, începe a se susține morțiș în publicistică. Asupra formei sunt de ocamdată păreri divergente. Cestiunea aceasta poate să ne aducă un războiu cu Rusia.

Italia este norocoasă. Preste vre o câteva zile, spun mai multe diare vieneze, Italia va fi fără deficit și banii ei de hârtie nu vor mai fi anumite semne amăgitoare în comunicațiune.

Un corespondent din Bucuresci ne având la îndemână altă temă, scrie la „P. Ll.“ în Nr. dela 5 Aprile, despre ecoul „agitațiunii“ române din Ardeal și despre legătura irredentistă între agitațiune și între publicistica de preste Carpați. În cele din urmă recomandă guvernului unguerec a fi cu toată rigoarea față cu toți românii din Ungaria, cari cred în prorociile „României libere“ despre risipirea monarchiei austro-ungurești, ca într'o evanghelie.

Canalul dela Cernavoda la Constanța din o revistă a „Românului“, n'a răsunat în pustie. Sciri serioase dela Budapesta și dela Viena spun că astfel de întreprinderi ar fi spriginită și din afară, pentru că ar scurta drumul comerțului pe apă și navigațiunea dintre Dunăre, și Marea neagră ar scăpa de amestecul Rusiei. Englezii sunt gata a oferi capitaluri.

Rusia, după cum se vede din foile panslaviste, nu ar fi de loc mulțumită cu rezultatul conferinței dela Londra. Acuișițiunile rusești la brațul Chiliei sunt o victorie rusească la părere, dar o pierdere rusească în realitate.

Răspuns

la „Echou“ din Nrul 30 al „Tel. Rom.“

II.

(Încheiere.)

(C.) Episcopul deci, după dl Echou este un simplu funcționar fără nici o responsabilitate înaintea lui Ddieu și înaintea oamenilor.

Consistoriul este totul, în care dacă voescă poate fi de față și el, dar numai ca președinte, prin urmare, are numai de a ține ordinea, și de a enuncia concludul adus prin majoritatea asesorilor, eventual a derima cu votul său, dar dacă absentează dela consistoriu, „și pentru episcopul are valoare legea: *absentibus carent vota*.“

Chiar nici pentru lucrurile, cari numai dânsul în puterea darului le poate îndeplini, cum este „chirotonirea“ și „chirotesirea“ nu este dânsul răspundător, ci tot numai consistoriul, la al cărui mandat are săși pună mâinile pe aceia, cari a hotărât consistoriul să se chirotonească respective hirotesească.

Scurt, episcopul este numai un malum necessarium, pe care îl suferim în biserică, pur și simplu, numai ca să avem cine să ne facă popi, căci încă n'avem toți darul acesta, dar președinți pentru consistorie ne aflăm noi destui, numai consistorie să fie.

Un astfel de „pictus masculus“ Domnul meu, nu s'a considerat de episcop în biserică orientală nici când, și nu se va considera nici după statutul organic al nostru.

Nu eu o țin aceasta, ci o ține o adevărată „autoritate“, Metropolitul Șaguna în dreptul său canonic, pe care tot acel congres, care a facut și statutul organic, adevă cel din 1868 prin concludul său Nr. 224 l'a introdus ca manual pentru dreptul canonic în toate instituturile teologice din metropolie, și a dispus ca „la toate oficiile bisericesti să servească de îndreptariu în privința dreptului canonic în biserică noastră.“

Poftim a ceti p. e. §§. 152. 162. 163. și 164. ai dreptului canonic, și canoanele citate acolo, și vei găsi pe episcopul ortodox, așa precum l'a aflat și lăsat statutul organic. (Dispos. ger. p. 1 și §. 85)

Ear referitoriu la aserțiunile Ddale despre chiezmarea episcopului, în consistoriu, te rog să cetesci pe „Șaguna“ în protocolul tot aceluiași congres la pag. 156 și 157 și anume:

§. 118 unde se țice: „Conclusele consistoriale se fac după pluralitatea voturilor, în cuviințate și de cătră Episcopul președinte. Episcopul poate mitiga sentința adusă. Can. 102 al Sin. ecum. VI.

„Când locțiitoriu episcopesc presidează, și voturile sunt egale, atunci votul președintelui dirimă cauza.“

„Se înțelege de sine, că Episcopul are drept de a modifica, și schimba astfel de concluse consistoriale după plenitudinea puterii arhieresci.“

Apoi §. 119 care sună astfel:

„Însă la întâmplare, când pluralitatea voturilor ar fi în contra convicțiunii eppului, și eppul ar prevedea, că dacă după pluralitatea voturilor s'ar decide treaba, vașă și onoarea bisericii, a clerului și poporului s'ar vătămă, și că prin aceea și pacea bisericii s'ar putea conturba, și s'ar da cauză la vre un scandal public spre demoralizare, — atunci eppului i se cuvine dreptul a înălța convicțiunea sa la sentință decisivă, căci el este, cărui i s'a încredințat sufletele cele scumpe ale creștinilor. Can. apost. 40 și Cartagena 28.“

Vedeți dară dnul meu, că după Șaguna și după canoanele citate de dânsul, susținute și prin „Stat. org.“ episcopul nu este un simplu președinte al consistoriului ci este ceva mai mult (denainte) că chiar conclusele aduse sub presiuni numai atunci sunt executabile dacă obțin incuviințarea dânsului.

Că și dacă nu este de față la aducerea concludului în consistoriu, lui „non caret votum“ — căci dacă nu consimte cu concludul adus „are drept al modifica și schimba.“

Că pentru salutea bisericii poate pune la o parte pluralitatea voturilor membrilor consistoriali, și ași redica la valoare de conclud și convicțiunea sa.

Scurt, episcopul nu este datoriu pur și simplu numai a executa „hotărârea“ consistoriului, referențându-se aceea chiar la denumire de protopop, — ci are datorință a o examina, a o cerne prin sită cât de deasă din punct de vedere canonic și al salutei

bisericeii, și numai atunci a o încuviința, dacă aceea, după convicțiunea lui de episcop, este în interesul bisericeii.

Eată Episcopul după Șaguna și după canoane!

Un drept foarte mare acesta, însă tot atât de mare este și responsabilitatea Episcopului.

Tocmai pentru aceea eu nu-mi pot închipui, ca un episcop, care este la înălțimea sublimii sale chemări, să abuzeze de această potestate a sa, din contră cred că și va trage foarte bine seama, înainte de a se resoalve a nu încuviința un conclud consistorial; precum de altă parte sunt convins ca și asesorii consistoriali se vor nesuși a aduce conclusele în armonie și conțelegere cu episcopul.

Cu toate acestea au fost casuri și dela introducerea Statutului organic în coace, în cari episcopul n'a încuviințat votul consistoriului.

Rog pe dd. asesori consistoriali din archidieceasă, carii și sub fericitul metropolit Șaguna erau membri ai consistoriului să aibă, bunătate a mē da de minciună, dacă n'am drept când afirm, că: a fost cas, în care Archiepiscopul Șaguna a reasumat concludul consistoriului archidieceșan, și în fața consistoriului a declarat că: nu încuviințează votul majorității, ci ridică la valoare de conclud propunerea referintelui, carea nime nu o spriginise în consistoriu.

Dovadă deci, că părintele Statutului organic Șaguna, de loc n'a considerat de alterată plenitudinea potestății archiereșci prin dispozițiunile Statutului organic, și când a aflat de lipsă a și pus-o în cumpănă.

Astfel stă lucrul astăzi după canoane și după praca bisericeii noastre.

Cu acestea cred că am dovedit de ajuns că nu eu eram în rătăcire, când am afirmat, că în faptă, episcopul este acela, care exercitează dreptul de denumire al protopresbiterului, (veți și §§. 172 și 173. Comp. de dr. can. Șaguna) și cu atâta a și putē încheia.

În speranță însă, că se vor afla și alții, mai chemați decât mine în această materie, cari se vor interesa de lucru, și cu luminile lor vor contribui la lămurirea cestiuneii, nu pot încheia fără a sula o cestiune, carea de sine urmează din cele de sus.

Mare cuvēt este „plenitudinea puterii archiereșci“, tot atât de mare trebuie să fie și responsabilitatea celui ce o posedă. Dar:

Avem noi oare, are biserica deplină garanță, că episcopul nu va putē abusa de pozițiunea sa canonică în detrimentul bisericeii?

avem noi garanță, că un episcop, care a abusat de puterea și pozițiunea sa canonică, va fi tras la răspundere reală, cu efect?

Acestea întrebări poate că se vor părē a fi necuviințioase față de episcopii nostri, eu îi țin înec pe Preasântiile lor de oameni cu mult mai luminați decât ca să se considere pe sine de infabli ca Papa dela Roma, — decât ca să nu recunoască, că și episcopul este om, supus tuturor patimilor și slăbiciunilor omenesci, și ca atare poate și el greși.

Au fost în trecut, și vor fi și în viitorii episcopi, cari au abusat și vor abusa de puterea lor archiereșcă.

Abusurile episcopatului absolutistic au produs mișcăriile cele mai însemnate în biserică.

Tocmai de a se îngrădi pe cât se poate în contra acestui pericol, nesușec creștinii, la introducerea constituționalismului în biserică, și eu cred că unul din motivele, care a îndemnat pe fericitul Metropo-

lit Șaguna, a lupta pentru asigurarea constituționalismului în biserică noastră, a fost acesta.

După modesta mea părere însă, Statutul nostru organic a lăsat nedeslegată această cestiune ponderoasă.

Eu nu țin că ar fi fost lucru anticanonic, dacă congresul în conțelegere cu archiereii nostri, trăgeau nise margini bine precisate, între competența jurisdicțiunilor noastre bisericeșci și între potestate absolută a episcopului.

Dar n'a făcut-o.

Astăzi toată garanța ce o avem este persoana episcopului.

Asta însă nu este suficientă, căci poate fi episcopul omul cel mai înțelept și cel mai luminat, când îl alegem, timpul însă și pe dēnsul îl consumă, și poate deveni astfel de neputincios, și pătimaș în cât „plenitudinea puterii archiereșci“ în mâinile lui să învoalvă pericol pentru biserică.

Congresul nu s'a ocupat încă cu cestiunea aceasta din fundament, un incident însă din congresul de la 1878 ne dovedesce, cât este de grea aceea cestiune? și cu câtă sfeală avem să o pertractăm ca să nu provocăm conflicte în biserică.

A venit adecă la congres sub Nrul 37 actul sinodului eparchiei Caransebeșului, prin care se cere deslegarea controversei escate între același sinod și episcopul său, care a de negat întărirea asesorului ordinar ales pentru senatul bisericesc Paul Miulescu.

Dacă veți ceti numai cele ce conține protocolul congresual la Nrul 106, 117, 210, 211, 212, 216, și 217, vă puteți închipui câtă frēmētare a căsunat cea cestiune delicată în congres până ce în fine, cu capitularea congresului *ut aliquid fecisse videatur*, s'a deslegat într'un mod nici cald, nici rece.

Eată concludul, care tot odată servește și de interpretare la §. 116 al statut. org.

„Lăsând ne alterat dreptul episcopului diecesan de a întări, sau eventualmente a nu întări pre aleșii asesori consistoriali ai senatului strins bisericesc de ambele categorii (ordinari și onorari), congresul, din incidentul casului concret din cestiune, enuncă în general:

că la cas de neintărire, episcopul, respective archiepiscopul, are a face sinodului cunoscute în detaiu motivele sale deciztoare; ear aflând sinodul alegătoriu motivele de neintemeiate, *acela poate subșterne cauza la sinodul episcopesc spre decidere*“.

Aceasta este satisfacerea ce o poate obținē un sinod eparchial față cu episcopul, atunci când Acela, după părererea sinodului, ar fi abusat de puterea sa archiereșcă!

Închipuiți-vē acuma: ce satisfacțiune poate să capete consistoriu, care după canoane este în condițiuni cu mult mai subordonate față cu episcopul, când acela ar fi de convicțiunea, că episcopul abuzează de puterea sa în detrimentul bisericeii?

Eu aflu că cestiunea aceasta, este o rană deschisă, foarte periculoasă în organismul nostru bisericesc, carea cei chemați, în armonie cu archiereii nostri, trebuie să o vindece în spiritul și spre binele bisericeii.

Varietăți.

* (Programul) concertului ordinar al „Reuniunii române de cântări“ din Sibiu, dat *Duminecă în 8 Aprilie 1883 st. n.* în sala dela „Musikverein“, cu binevoitorul concurs al domnilor I. L. Bella, director de musică, și Nicolae Popoviciu, profesor de musică din Caransebeș.

1. Două cântece romănesci populare aranjate pentru cor micșt de G. Dima.

- a) *Copilă tinerică.*
 - b) *Fântână cu trei isvoară.*
 2. Aria pentru o voce de Alt din „Semela“ de G. I. Haendel.
 3. Trei cântece pentru o voce de bariton cu acompaniare de piano de G. Dima.
 - a) *Dina bună*
 - b) *Codrul verde nu mai este.*
 - c) *Seguidila*; cântate de dl N. Popoviciu,
 4. Crăiasa ielelor, (Elverskud) baladă svedică pentru soli*, cor și acompaniare de piano de N. W. Gade.
- Aducēnd acest program la cunoscința on. public cetitor îi atragem tot odată atențiunea asupra unui conclud al comitetului reuniunii, conform căruia dintre români se vor estrada bilete de intrare la concertele „Reuniunii“ numai membrilor.

Comitetul.

* (La uciderea lui Mailath.) Urmărirea ucigașilor lui Mailath are se devină proverbială. Se vorbesce că pretinsul ucigaș Sponga ar fi petrecut după sevērșirea crimei mai multe zile în Budapesta, dar poliția n'a putut să-i dea de urmă. O telegramă dela Budapesta la „Morgen-Post“ din Viena spune, că căpitanul superior al poliției din Budapesta Thaisz, „incântat“ de „activitatea“ organelor sale, și-a dat dimisiunea. Alte sciri susțin, că dispozițiunea ministrului de interne, ca diariștii se nu fie suferiți în birourile poliției s'au în apropiarea organelor polițiane, ar îndupleca pe căpitanul superior al poliției din Budapesta să și părăsească postul. Ucigașul — și aceasta e lucru principal — chieme'l Sponga, chiemel Spanga — încă nu e prins, de și diarele budapestane nu încetează de a spune mereu că poliția i a dat de urmă.

Mai nou.

În ședința de eri (6 Aprilie n.) continuându-se în casa deputaților Ungariei desbaterea proiectului privitor la scoalele secundare, Otto Hermann pledează pentru scoalele exclusiv maghiare în Ungaria. Aceasta este un postulat al ideii de independență. Steinacker reflectează, că o Ungarie independentă ar trebui să fie mai dreaptă față cu nemaghiarii. Madarasz repetează că scoalele exclusiv maghiare sânt un postulat al statului maghiar, care trebuie să fie maghiar. Concesiunea față cu nemaghiarii ar fi o greșală. Min. Tisza respunde, că de concesiuni nu poate fi vorba, în privința maghiară proiectul trece dincolo de legile de până acum. La votare §. 7 se primesce cu amendamentul lui Tamassy*) La propunerea lui Pulszky se primesce aprobațiunea ministerială pentru catecheți, cari pot fi respinși din cauza dușmăniei contra statului s'au a defectelor lor morale.

*) Oluf d. Popoviciu.
*) Veți Revista politică.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 5 Aprilie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.20	90.15
Renta ung. de hârtie	88.—	88.05
Imprumutal drumurilor de fer ung.	136.50	136.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	111.—	100.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	91.60	96.50
Renta de aur austriacă	98.20	97.75
Obligațiuni de rescumpărarea pământului	98.80	99.50
Sorți de stat dela 1860	131.50	131.25
Sorți ungureșci cu premii	116.—	116.25
Sorți de regularea Tisei	110.40	110.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	815.—	850.—
Acțiuni de credit austri.	318.50	318.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.40	78.50
Datorie de stat austri. în argint	78.75	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“	119.55	100.30
London (pe polița de trei luni)	119.55	119.55
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	94.75	94.47
100 marce nemșeci	58.45	58.50

Nr. 4062, 1882 civ.

[396] 1—3

Publicațiune

La rugarea avocatului Iosif Pap ca reprezentant a familiilor și interesărilor Pasca Pap și Toth în privința comasării exercițiului dreptului de cărcumărit din Lăpușul român s'a ficsat termin de pertractare în fața locului în comuna Lăpușul român pe 10 Maiu 1883, unde posesorii interesăți sânt invitați a se presenta în persoană, de oare ce în cas de absență vor fi reprezentați din oficiu de avocatul Gavriil Manu ca procurator esmis în afacere.

Din ședința tribunalului reg. din Dej ținută în 29 Iulie 1882.

Nr. 770 1883 civ.

[392] 3—3

Publicațiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscința publică, că în privința concesiunii de a se comasa hotarul comunei Șoimușul românesc s'a pus termin pe ziua 2 Maiu 1883 la 10 oare înainte de ameați în comuna Șoimușul românesc în locuința judelei comunale, pe când sânt invitați toți locuitorii din comună cu aceea

că părțile, care absentează se consideră ca și învoite cu comasarea și că exemplariul prim al petițiunii se poate vedē la acest tribunal.

Din ședința tribunalului reg. din Elisabetopole ținută în 26 Februarie 1883.

(L. S.)

Nagy Lajos m. p.,
president.

Butak m. p.,
notar.

Ad. 1371 1883. civ.

[393] 3—3

Publicațiune.

În afacerea comasării hotarului Corghidului mare s'a ficsat pentru începerea lucrărilor pregătitoare, precum regularea reprezentanței, alegerea inginerului și facerea preliminarului, terminul de 8 Maiu a. c. la 9 oare înainte de ameați și în zilele următoare cu observarea aceea că absentarea unui sau altuia din interesăți nu va împede de cursul pertractării.

Dela tribunalul reg. din Elisabetopole 19 Martie 1883.

Kelemen György m. p.,
jude reg. esmis.

Zambach și Gavora.

Fabrică de vestminte și recușite bisericeșci

de rit catolic și grec.

[205] 29—30

în Budapesta, strada Vașului, Váczi utca Nr. 17.

Felon sau Odăjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliturile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) co-

vor pe altariu, potiruri, pietohlebni-ca, cădelnițe, pacifical, candelile de altar, policandre pentru biserici, ricide, chivot, cărți de Evanghelie etc.

Comande se efectuesc prompt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele